

Saltholm er 7 km lang og 2,5 km bred, men da der kun er få og ujævne grusveje, når man ikke øen rundt på under 8 timer. Den sydlige del af øen fra Holmegården er desuden fredet i fuglenes yngletid fra 1.april til 15.juli. Foruden de to fastboende familier er øen kun befolket af flere hundrede kreaturer om sommeren, samt tusindvis af fugle specielt i yngletiden. Flere dybe, vandfyldte kalkgrave vidner om øens fortid som arbejdsplads for kalkbrydning, der er foregået fra middelalderen til 1930'erne. Øen ejes af grundejere på Amager og bestyres af Saltholmsejerlauget, der købte øen af Staten i 1873 for 31.000 rigsdaler.

Vandet i undergrunden er ret saltholdig og udrikkelig for mennesker, men kreaturerne vænner sig hurtig til det oppumpede vand. Der er ingen elektricitetsforsyning, men strøm får man fra solenergi eller en generator.

Man ankommer med båd til Barakkebroen, anlagt i 1700-tallets begyndelse. Lusebroen syd herfor er også tidligere blevet benyttet flittigt.

Nye huse må ikke opføres på øen på grund af fredning, men der er ca. 10 sommerligere på øen, bl.a. på kalktippen, der består af affald fra kalkbrydningens tid.

Skolerne

De første huse man møder på højre side, er de to gamle skoler opført af træ. Forrest er den gamle skole fra 1919 til øens dengang knap 10 elever og dernæst den "nye" skole fra 1927, hvor øens børn blev undervist frem til 1935, hvor der blot var tre skolesøgende tilbage.

Museet

En gammel bygning, opført af flintesten samlet på Saltholm, lå i mange år hen som en ruin. Men i 1998 blev der her indrettet et museum. Ophavsmanden til museet er Hans Zimling, født på øen i 1919, og gennem mange år sommerligger på øen. Han beboer genbogården Barakkegården

Barakkegården

Barakkegården blev bygget som bolig og marketenderi for de medarbejdere, der var ansat ved Kastrup Værk. Navnet stammer fra at "brække" (bryde) kalk. Huset kaldtes i 1700-tallet Brekhuse, i 1800-tallet Brakkehuset og senere således Barakkegården. Gården var en lang årrække beboet af familien Bergman og senest postbådfører John Bergman, men som nævnt nu af Hans Zimling i sommerperioden. Gården ejes i dag af Saltholmsejerlauget.

Holmegården

På Holmegården bor øens og kreaturerne opsynsmand som regel. Gården lå tidligere på øens østside, hvor terrænet er højere hvilket var et gode, da øen ofte bliver oversvømmet. Gården brændte i 1856, og blev genopbygget på sin nuværende plads, måske for at holde bedre øje med ankomne både. Det er en ret og ikke en pligt for holmemanden at holde kro. Der var krohold på Holmegården helt op til begyndelsen af 1990'erne. Men vilkårene på øen vanskeliggør en sådan drift. Dengang var den vigtigste ret på menukortet æggekage, der tidligere blev fremstillet af mågeæg.

Vest for Holmegården går en vej i det gamle jernbanespor fra fortets virksomme tid. Vejen fører sydpå til Gammelværk Her ligger en harehøj, der er anlagt i 1827. Her kunne mennesker og dyr søge op ved oversvømmelse. To andre harehøje findes på øen

Grænsesten mellem kalkværkerne og græsningsområderne for kreaturerne fra Amager er blevet fundet af Georg Zimling og nu rejst. På stenene er hugget : K for Kastrup Værk, G for Gammel Værk, N for Nyværk og AL for Amagerland.

Gammelgård nu Gammelværk lå på nordenden af øen og var ejet af det ældste kalkværk på øen. Gården var bolig for de ansatte på kalkværket og blev genopført på sin nuværende plads i midten af 1800-tallet. Gammelværk bebos af 4. og 5. generation på Saltholm, Georg og Anne Zimling samt Annes mand, Ole Petersen.

Saltholmbatteriet og fortet blev anlagt i 1908 for at forbedre forsvaret af København.. Øen blev da befolket af ca. 60 mand. I 1932 blev batteriet nedlagt, da var der kun 2 mand tilbage. Den anlagte jernbane fra Barakkebroen til fortet blev samtidig fjernet til stor sorg for børnene på Gammelværk, der havde benyttet skinnerne til transport til og fra skole. Fortet blev ombygget til brug for en jagtbetjent og senere jagtselskaber.

De færreste kan komme ned til **Høststenen**, en stor kampesten, der har tjent som bord og

stole ved jagselskabernes - også kongeliges - frokost. Saltholmsejerlauget ejer jagtretten, der udlejes.

Kreaturene får som nævnt vand fra undergrunden, tidligere var der ansat en vander til at trække vandet op. Nu foregår det automatisk fra de gamle brønde: **Hollænderbrønd og Gammelgårds brønd.**

Vængerne var tidligere opdyrkede områder, her høstes nu hø til øens dyr.

På nordøstsiden ligger en række huse, **Østergård** bygget i 1919 til sergent Wittrup. Gården brændte i 1941, men blev genopbygget. **Nordbakken** er bygget i 1948 af Svend Knudsen.

Plantagen er anlagt i 1950 som et forsøg med forskellige træsorter. I nærheden af skoven kan man møde den fredede Iris.

Poul Størres kirkegård

Kirkegården har gravstene over flere personer, der døde i løbet af 1800-tallet. En anden kirkegård på nordenden af øen var fra pesten i 1711, hvor der var karantænestation på Saltholm. Men den er nu forsvundet.

Hvem Poul Større var, står hen i det uvisse. Kirkegården blev højtideligt indviet i 2003 af præsterne ved Kastrup kirke.

På kirkegården er der to sten, hvorpå der er hugget initialer ind på stenene. På den ene står "RJD a 187"- nullet mangler på stenen. Det formodes at være **Rajno Jensdatter**, opsynsmand Ole Dirchsens enke, der døde her i april eller august 1807, ca. 56 år

gammel. På den anden gravsten står navnet "**Theresia Top**", der døde den 3. september 1807. Hun var gift med Kastrup Værks fuldmægtig på Saltholm. Hun blev begravet på Saltholm, da engelske krigsskibe spærrede sundet mellem Amager og Saltholm, som der står i kirkebogen. Man kunne derfor ikke få hende begravet på Tårnby kirkegård. Der ligger andre sten uden navnetræk på, men fra Tårnby kirkebog kendes flg.:

Rasmus Hansen Slaarup indsidder i Tårnby, født på Sjælland, død den 24. august 1831, begravet den 29. august på Saltholm, 48 år gammel.

Desuden ligger følgende ofre for koleraepidemien i 1853, for alle blev foretaget jordpåkastelse den 21. august 1853 :

Ellen Svendsen gift med Hans Andersen i Sundbyøster, 50 år. Stenfavnelsesætterske på Saltholm, død der den 6. August 1853, begravet den 7. august på Saltholm

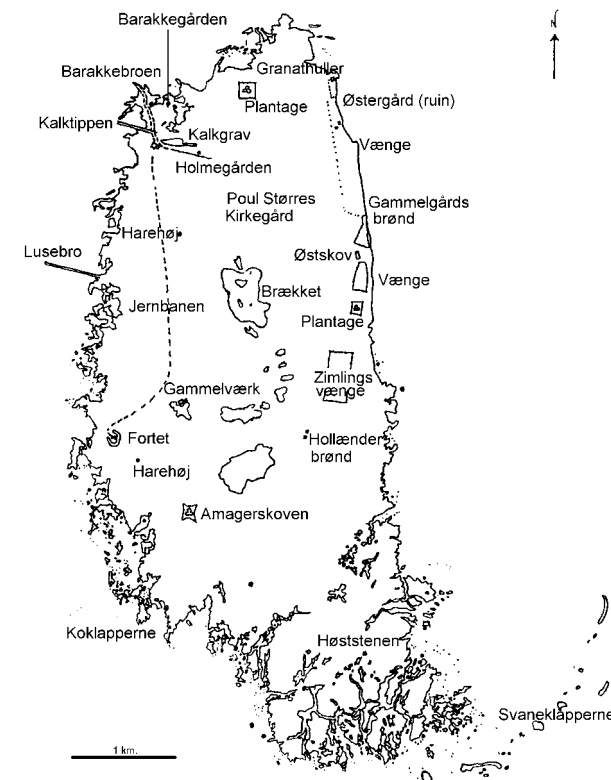
Ole Månsson, ugift, født i Sverige, 35 år, stenbryder på Saltholm, død der 6. august 1853, begravet den 7. august på Saltholm

Anders Pedersen, gift, 35 år, husmand i Maglebylille, kusk på Saltholm, død der den 7. august 1853, begravet den 7. august på Saltholm

Caspar Starg, ugift, født i Holsten, 33 år, arbejder på Saltholm, død der den 7. august 1853, begravet den 8. august på Saltholm

Christen Nicolaisen, ugift, født i Sorø Amt, 27 år, arbejder på Saltholm, død der den 17.8 1853, begravet samme dag på Saltholm.

**Transport til øen bestilles hos:
Allan Frederiksen på tlf. 20 77 78 01**

Guide til Saltholm

Udgivet af Tårnby Kommunes
Lokalhistoriske Samling
2005